

Bài 6 Đất nước nhiều đồi núi

I. Đặc điểm chung của địa hình

Dựa vào kiến thức đã học và hình 6, hãy nhận xét về đặc điểm địa hình Việt Nam.

a) Địa hình đồi núi chiếm phần lớn diện tích nhưng chủ yếu là đồi núi thấp

- Đồi núi chiếm tới 3/4 diện tích lanh thổ, đồng bằng chỉ chiếm 1/4 diện tích.
- Tỉnh trên phạm vi cả nước, địa hình đồng bằng và đồi núi thấp (dưới 1000m) chiếm tới 85% diện tích. Địa hình núi cao (trên 2000m) chỉ chiếm 1% diện tích cả nước.

b) Cấu trúc địa hình nước ta khá đa dạng

- Địa hình nước ta có cấu trúc cổ được vận động Tân kiến tạo làm trẻ lại, tạo nên sự phân bậc rõ rệt theo độ cao, thấp dần từ tây bắc xuống đông nam và phân hóa đa dạng.
- Cấu trúc địa hình gồm 2 hướng chính :
 - + Hướng tây bắc – đông nam thể hiện rõ rệt từ hữu ngạn sông Hồng đến dãy Bạch Mã.
 - + Hướng vòng cung thể hiện ở vùng núi Đông Bắc và khu vực Nam Trung Bộ (Trường Sơn Nam).

c) Địa hình của vùng nhiệt đới ẩm gió mùa

Hãy nêu những biểu hiện của địa hình nhiệt đới ẩm gió mùa.

d) Địa hình chịu tác động mạnh mẽ của con người

Hãy lấy ví dụ để chứng minh tác động của con người tới địa hình nước ta.

2. Các khu vực địa hình

a) Khu vực đồi núi

- Địa hình núi chia thành 4 vùng là : Đông Bắc, Tây Bắc, Trường Sơn Bắc và Trường Sơn Nam.
 - + Vùng núi Đông Bắc nằm ở phía đông của thung lũng sông Hồng với 4 cánh cung núi lớn, chụm lại ở Tam Đảo, mở ra về phía bắc và phía đông. Đó là các cánh cung : Sông Gâm, Ngân Sơn, Bắc Sơn, Đông Triều. Địa hình núi thấp chiếm phần lớn diện tích của vùng. Theo hướng các dãy núi là hướng vòng cung của các thung lũng sông Cầu, sông Thương, sông Lục Nam,...

Quan sát hình 6, xác định các cánh cung núi và nêu nhận xét về độ cao địa hình của vùng.

Địa hình Đông Bắc cũng thấp dần từ phía tây bắc xuống đông nam. Những đỉnh cao trên 2000m nằm trên vùng Thượng nguồn sông Chảy. Giáp biên giới Việt – Trung là các khối núi đá vôi đồ sộ ở Hà Giang, Cao Bằng, còn ở trung tâm là vùng đồi núi thấp có độ cao trung bình 500 – 600m.

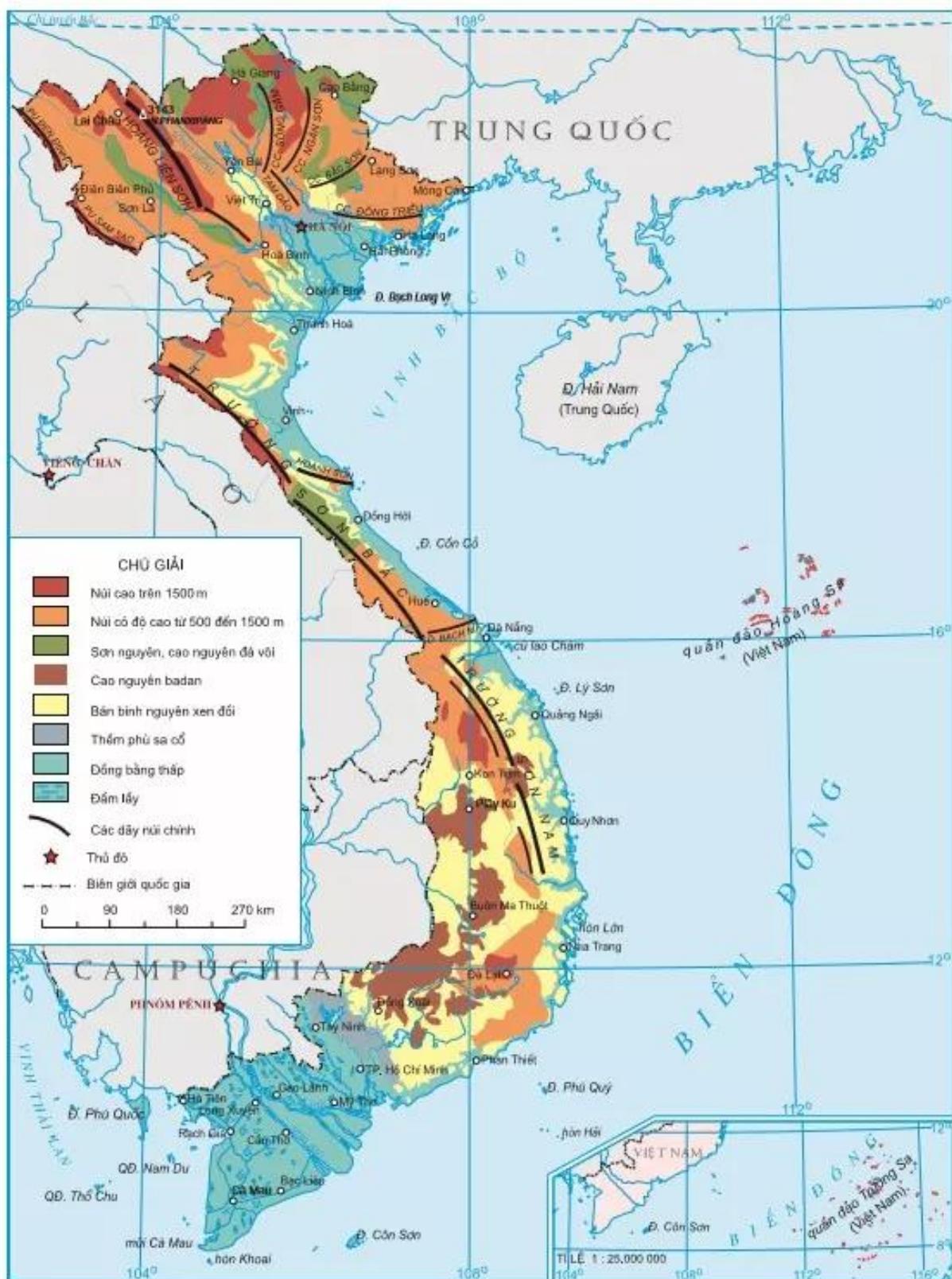
- + Vùng núi Tây Bắc nằm giữa sông Hồng và sông Cà, cao nhất nước ta với 3 dãy địa hình chạy cùng hướng tây bắc – đông nam.

Hãy xác định trên hình 6 các dãy núi lớn của vùng núi Tây Bắc.

Phía đông là dãy núi cao đồi sô Hoàng Liên Sơn giới hạn từ biên giới Việt – Trung tới khuỷu sông Đà, có đỉnh Phanxipang (3143m) ; phía tây là địa hình núi trung bình của các dãy núi chạy dọc biên giới Việt – Lào từ Khoan La San đến sông Cà ; ở giữa thấp hơn là các dãy núi, các sơn nguyên và cao nguyên đá vôi từ Phong Thổ đến Mộc Châu tiếp nối những đồi núi đá vôi ở Ninh Bình – Thanh Hoá. Xen giữa các dãy núi là các thung lũng sông cùng hướng : sông Đà, sông Mã, sông Chu.

- + Vùng núi Trường Sơn Bắc (thuộc Bắc Trung Bộ) giới hạn từ phía nam sông Cà tới dãy Bạch Mã, gồm các dãy núi song song và so le nhau theo hướng tây bắc – đông nam. Trường Sơn Bắc thấp và hẹp ngang, được nâng cao ở hai đầu : phía bắc là vùng núi Tây Nghệ An và phía nam là vùng núi Tây Thừa Thiên – Huế, ở giữa thấp trung là vùng đá vôi Quảng Bình và vùng đồi núi thấp Quảng Trị. Mạch núi cuối cùng (dãy Bạch Mã) dập ngang ra biển là ranh giới với vùng núi Trường Sơn Nam.

Dựa vào hình 6, nhận xét sự khác nhau về độ cao và hướng các dãy núi của Trường Sơn Bắc và Trường Sơn Nam.

Hình 6. Địa hình

- + Vùng núi Trường Sơn Nam gồm các khối núi và cao nguyên. Khối núi Kon Tum và khối núi cực Nam Trung Bộ được nâng cao, đồ sộ. Địa hình núi với những đỉnh cao trên 2000m nghiêng dần về phía đông, sườn dốc dựng chênh vênh bên dải đồng bằng hẹp ven biển. Tương phản với địa hình núi ở phía đông là các bể mặt cao nguyên badan Play Ku, Đăk Lăk, Mơ Nông, Di Linh tương đối bằng phẳng, có các bậc độ cao khoảng 500 – 800 – 1000m và các bán bình nguyên xen đồi ở phía tây, tạo nên sự bất đối xứng rõ rệt giữa hai sườn Đông – Tây của vùng Trường Sơn Nam.
- Địa hình bán bình nguyên và đồi trung du

Nằm chuyển tiếp giữa miền núi và đồng bằng nước ta là các bể mặt bán bình nguyên hoặc các đồi trung du. Bán bình nguyên thể hiện rõ nhất ở Đông Nam Bộ với bậc thềm phù sa cổ ở độ cao khoảng 100m và bể mặt phù badan ở độ cao khoảng 200m. Địa hình đồi trung du phần nhiều là các thềm phù sa cổ bị chia cắt do tác động của dòng chảy. Dải đồi trung du rộng nhất nằm ở rìa phía bắc và phía tây đồng bằng sông Hồng, thu hẹp ở rìa đồng bằng ven biển miền Trung.

Câu hỏi và bài tập

1. Nêu các đặc điểm chung của địa hình Việt Nam.
2. Hãy nêu những điểm khác nhau về địa hình giữa hai vùng núi Đông Bắc và Tây Bắc.
3. Địa hình vùng núi Trường Sơn Bắc và vùng núi Trường Sơn Nam khác nhau như thế nào ?